

УДК 336.67

Бондаренко О. М.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту

Козько А. В.

здобувач вищої освіти, першого (бакалаврського) рівня спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

ОПП «Облік і аудит»

Національний авіаційний університет (м. Київ)

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ВИЗНАННЯ ДОХОДІВ (ВИТРАТ)

Анотація. Доходи та витрати є основними економічними категоріями, які характеризують діяльність підприємства. Вони є джерелом формування фінансових результатів підприємства, тобто прибутку або збитку. Доходи та витрати мають значний вплив на фінансове становище підприємства. Вони впливають на обсяги оборотних коштів, рівень рентабельності, платоспроможність підприємства. В умовах конкуренції підприємства повинні постійно підвищувати ефективність своєї діяльності, обліковуючи доходи та витрати, знаходити шляхи їх оптимізації.

Ключові слова. Доходи, витрати, класифікація, визнання, фінансові результати.

Критерій прибутковості завжди розглядався як один із найважливіших факторів конкурентоспроможності підприємства: збиткове підприємство не має можливості продовжувати функціонувати та розвиватися далі. Для підприємства важливою є можливість використовувати ресурси таким чином, щоб задовольнивши потреби споживачів отримати максимально можливий дохід від своєї діяльності при мінімальних витратах і зберегти можливість швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища.

Згідно із Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників), а витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками)[2].

Нормативно-правові документи, що регулюють облік доходів (витрат) підприємства:

- документи, що розкривають облікову політику підприємства (робочі плани рахунків, облікові реєстри та первинні документи);

- документи, що передбачають рекомендаційний характер (інструкції, вказівки) та мають великий вибір можливих рішень у сфері обліку, враховуючи характеристики конкретної галузі;
- Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку, які містять рекомендації щодо ведення обліку в різних сферах діяльності;
- Законодавчі акти, що вимагають представлення облікових даних, а також визначають їх стандарти та принципи.

Доходи і витрати відображають в бухгалтерському обліку та включають до Звіту про фінансові результати згідно з принципом нарахування і відповідності доходів і витрат [2]. Принцип відповідності передбачає, що обов'язковою умовою одержання доходу є здійснення підприємством витрат для його отримання. Цей принцип забезпечує визначення фінансового результату звітного періоду (доходу) одночасно з витратами, які здійснено для отримання цих доходів. Витрати, які безпосередньо не пов'язані з певними доходами, відображають у період їх виникнення.

У бухгалтерському обліку та фінансовій звітності доходи й витрати відображаються в момент їхнього виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. Одержані передоплати (аванси) не визнаються доходами, а видані - витратами, оскільки не призводять до зміни власного капіталу підприємства.

Визнані доходи класифікуються в бухгалтерському обліку за такими групами:

- дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- інші операційні доходи;
- фінансові доходи;
- інші доходи [3].

До витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) не можуть включатися витрати на придбання товарів (робіт, послуг), які не використовуються в господарській діяльності платника податків.

Витрати операційної діяльності можна згрупувати за такими економічними елементами:

- матеріальні затрати;
- витрати на оплату праці;
- відрахування на соціальні заходи;
- амортизація;
- інші операційні витрати [4].

Для розрахунку доходу від реалізації товарів (робіт, послуг) необхідно враховувати ціну продажу, кількість проданого товару (виконаних робіт, наданих послуг), а також суму податків, які не включаються до складу доходу (наприклад, ПДВ). Для розрахунку витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) необхідно враховувати вартість матеріальних ресурсів, вартість трудових ресурсів, вартість амортизації основних засобів та інших

необоротних активів, а також інші витрати, пов'язані з виробництвом продукції (робіт, послуг).

Витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань. Витратами звітного періоду вважаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (крім випадків, коли капітал вилучається або розподіляється власниками), при умові, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені. Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, заради якого вони були здійснені.

Доходи (витрати) підприємства відображаються у формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», яка відображає фінансові результати підприємства за певний період, включаючи інформацію про доходи, витрати та фінансові результати, які накопичувалися з початку року до звітної дати.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 25.11.2023).
2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 25.11.2023).
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 25.11.2023).
4. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 25.11.2023).
5. Financial, accounting and analytical information and audit in the system of state and corporate. management: Scientific monograph. Edited by Serhii Smerichevskiyi, Tetiana Kosova. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. Антипенко Н., Рибак О., Куцев О. Фінансово - аналітична та бухгалтерська безпека страхування в ризик - орієнтованому середовищі р. 267-285. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-268-5-13>. З грифом «Рекомендовано Вченою радою НАУ». Протокол № 1 від 25.01.2023.